

FEIZ HA BREIZ

Kannad Mizek ar Vretoned

Sul-Fask

Kenta

Sevel a eure abred
(eus e vez) d'ar zul,
hag ec'h em ziskouezas,
da genta, da Vari-Madalen...

(S. Mark. XVI. 9)

...Hag e lavaras Jezuz d'ezi : « Maouez, perak e oueles ? Piou a glaskes ? »

Hi, o kredi e oa Hen al liorzer, a lavaras d'ezan : « Aotrou, mar deo te, az peus e gaset, ac'halese, lavar d'in e pelec'h az peus e laket, ma 'z in d'e gerc'hat. »

Hag e lavaras Jezuz d'ezi : « Mari ! » Hag hi o trei outan a lavaras : « Aotrou ! da lavaret eo Mestr ! »

(Sant Yann XX., 16.)



(Taolenn Fra Angelico).

*An aotrou Jezus a zo beo,
Gwelet eo bet e tal ar c'heo,
Savet eus a varo da veo ;*

Feiz ha Breiz

Renet gant an Aotrou PERROT

KOUMANANCHOU DIOUZ AR BLOAZ :

Breiz 13 lur. — Frans ha broiou stag outi 15 lur
Evid ar re a zo e diavéz bro 20 lur
Koumananchou a enor 20 lur

Kasit ho koumananchou, dre chek-post da : M. l'ADMINISTRATEUR DE « FEIZ HA BREIZ », SCRIGNAC (Finistère).
C. C. 21.802 Rennes.

EUR PEZ-C'HOARI NEVEZ FLAMM.

EVID AR MERC'HEDE

“Bécassine” vue par les Bretons

Ar pezh-man a ro lamm d'ar « Vécassine » savet gand ar Barisianed evid ober goap eus ar Bretonezed.

Eun dra vat eo eta e c'hoari e pep parrez !

Al leor, 68 pajenn ennan, skeudennet, gand eur golo kartons, livet kaer : 11 lur; hep golo kartons : 6.50. — E gwerz e ti Ronan Caouissin, Pleiber-Christ (Finistère), kont-che-kenn 22092 Rennes, Mme Caouissin J.

PRENIT ER MIZ MAN

KAERA LEOR MIZ MARI A OUFEC'H LENN :

Miz Mari

Kurunenn nevez d'ar Werc'hez

savet gand an Aotrou Breton, kure Gwiler-Brest
ha bet moulet warlene.

Kaset e vezo raktal, dre ar post, d'an neb her goulenno evid 20 real ha netra ken.

Diskenn a vez war ar priz-se, pa brener meur a leor dioc'htu.

Goulen al leor ouz

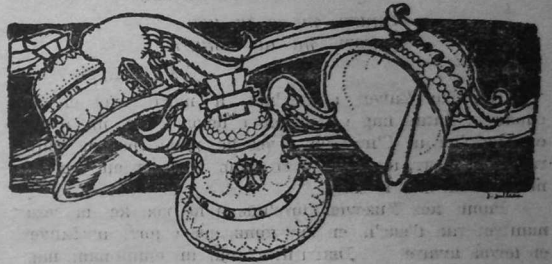
Rener « Feiz ha Breiz », Scrignac, — C.C. 21.802 Rennes

72^{vet} BLOAVEZ — Nⁿⁿ 4

MIZ EBREL 1937

FEIZ HA BREIZ

ALLELUIA



Alleluia!

Savet eo eus ar bez,
Skedus, leun a vuhez.

Alleluia!

TENN ha tenval oa buhez mab-den, abaoe m'en devoa staget e galon ouz pri an douar, Ennan en devoa klasket an eürusted; hag hiviziken e ranke kerzout dre reier garo ha dre strouez bilimus eun hent a blave warnan spontailhou euzus, dreist-holl spontailh ar maro.

Met en e vadelez hep muzul Doue en deus bet truez ouzomp : E Vab muia karet en deus digaset davedomp evit rei hag hor sikour da rei lamm d'ar maro. O vale a-unan gantan, hon hent a vezo kompez ha laouen.

JEZUZ A RO LAMM D'AR MARO

Jezuz eo ar « Vuhez », ha dirazan ar maro a rank te c'hout. Koulskoude, dre drugarez evidomp, evit deski d'eomp tenna hor mad eus ar maro ha chom hep arena dirazan, evit deski d'eomp ive pegen euzus eo ar pec'hed, Mab Doue a zo falvezet gantan en em ginnig d'ar maro.

Pebz trec'h en deus bet war ar maro ! Pell a oa dre c'henon ar profet Ose, en devoa embannet :

« O maro, me eo da lazo,

« O ifern, me da ziskaro. »

(Ose, XIII, 14.)

Hag Hor Zalver a drec'has ar maro evel en eur c'hoari : Satan hag e vevelien o devoa ijinet mil ardou evit derc'hel ar C'hrist en e vez ha, padal, heb an disterra bec'h, Mestr ar vuhez a ro lamm d'ezo en eur zont er méz anezan leun a vuhez !

Paour kêz Yuzevien lorc'hus, n'ho poa ket da veza mantret rak d'eoc'h, en eur gomz eus e gorf, ar Zalver en devoa lavaret : « Distrujit, c'houi, an templ-man, hag, e tri dervez, me her savo en e zav. » Hag e gwirionez d'an trede devez, leun a vuhez, Jezuz en em ziskouez d'E Vamm, d'ar gwraez santel, d'an ebestel, d'an diskibien, ha n'eo ket eur wech nag eun dervez hebken, met meur a wech hag epad daou-ugent devez.

Yuzevien reuzeudik, lazet ho poa ho Roue goude beza grêt d'ezan gouzanv ar poaniou ar skrijusa ha setu he adarre e buhez, gloriuosoc'h eget biskoaz. Hep dale e vezo klevet e ziskibien o prezek dre holl ar wirionez dudius : « E gwirionez, Jezuz, Mab-Doue, a zo savet a varo da veo ha setu aman E gelennadurez a dleomp holl da heuilh.

Lavarout a raint gant sant Yann : « Ar pez a ziskle-riomp d'eoc'h diwarbenn Mab Doue ni hon eus her gwelet gand hon daoulagad, ni hon eus her c'hlevet, ni hon eus, epad pell, sellet outan, hon daouarn a zo bet krog ennan... Ni a zo teston hon eus debret hag evet gantan, goude m'eo savet heo eus ar bez. »

N'eo ket dre o c'homzou hepken e raint testeni eus ar burzud bras-se, met dre o gwad. Eur c'halz anezo, dre an-

zav ez eo Jezuz savet anezan e-unan a varo da veo a zo bet gwallgaset en doareou ar c'hrista ; eur c'halz anezo, evit skigna ar wirionez-se, o deus bet da c'houzanv roiou mantrus.

War o lerc'h an Iliz gand he merzerien hag he holl bugale n'he deus ehanet gand ar virvidika levezet da gana, a vloaz da vloaz a-dreuz ar c'hantvejou, er stourmad dispar en deus ar C'hrist gounezet war ar maro :

« Dispar eo stourmad ar maro hag ar vuhez :

« Maro, Mestr ar vuhez, a-ren leun a vuhez ! »

Setu perak, evid ar gristenien ar zul brasa ha kaera eus ar bloaz eo Sul Fask ; en deiz-man an holl galonou a dle en em rei d'al levezet hag hor Mamm zantel an Iliz a c'houlenn diganomp kana alies a greiz hon ene : « He-man eo an deiz grêt gant Doue : ennan tridomp ha be-zomp laouen ».

JEZUZ A RA D'EOMP

BEZA TREC'H D'AR MARO

Penaos ne vemp ket eürus, p'eo gwir d'an nep en em unan gantan dre ar garantez, Jezuz a ro an trec'h war ar maro.

Ar spontailh a ra d'an den krena ar muia, eo skeud ar maro hag ar varn. Met Jezuz, o vervel, en deus desket n'hon eus ket da gaout aon rag ar maro ; d'an hini a gar Doue, mervel n'eo nemet tremen eus ar c'hlac'har d'al levezet, n'eo nemet mont, evel dre eur riboul tenval, eus eur vro a enkreuz da eur vro a eürusted.

Evel da Jezuz ha dre e c'halloud, hon ene a vezo unanet, eun deiz gand hor c'horf. Ar Mestr en deus hel lavaret : « Dont a ray, emezan, an eur ma teuy ar re a zo er beziou da glevout mouez Mab Doue : hag ar re o devezo grêt oberou mat, a zavo evid ar vuhez, met ar re o devezo grêt an droug a zavo evit beza kendaonet. » An eneo santel a vezo unanet gand o c'horfou evit beza eürus da viken, an eneo fall evit beza gwall-eürus da viken.

Evit sevel, d'an deiz bras-se, eurus eus hor bez, e tleomp sevel, epad hor buhez, eus maro ar pec'hed, ha

klask madou an nenv. Ar gwas darvoud a c'hell digouezout gand eun ene eo beza stlapet e breinadurez ar pec'hed. N'eus ket eur stad reuzedikoc'h, nemet hini an daonet en ifern.

Pec'her paour, va breur ; pec'herez paour, va c'hoar, o, m'emaoc'h kouezet ken izel, na fallgalonit ket, sellit ouz Jezuz o sevel a varo da veo ha gand eur galon glac'harret goulennit digantan kemerout truez ouzoc'h hag ho tiffamma a ziwar ho kwele a vreinadurez ; hep mar e roio d'eoc'h ar yec'hed, ar gefed hag ar vuhez.

En ho kichen, en eus lakaet e vistr, ar beleg ; Ennan gwelit Jezuz e-unan, hag, evel sant Aogustin, livirit d'ezan : « A ! Aotrou ho pet truez ouzin ! Paour kêz ma 'zoun ! Sellit, ne guzan ket va gouliou : c'houi a zo ar medesin ha me ar c'hlanvour ; c'houi a zo trugarezus ha ne dalvezan eun dra bennak nemet pa deuan, gand klemmou, d'en em zisprijout va-unan ha da glask ho trugarez. »

Goudeze e c'helloc'h kana a-unan gand ar zent : « Heman eo an deiz grêt gand Doue : ennan tridomp gand ar brasa levenez. »

**

Evit ma c'hellomp tridal bepred gand al levenez, chomomp dalc'hmat beo o virout ennomp gras Doue. « Rak-se mar domp savet a varo da veo, klaskomp madou an nec'h ; eno eman Jezuz-Krist azezet a-zehou da Zoue ; saouromp madou an nec'h ha nann re an douar... » (Kol III, 1.)

Dreist-holl tostaomp alies ouz Mestr ar vuhez o reseo Jezuz, bara hon ene : « An hini a zebr eus ar baraze, a vevo evid atao. » (Sant Yann, VI, 59).



Ar Bloavez Kristen

— Amzer Fask —

52. — Petra vez graet d'ar sadorn Fask ?

Ar beleg a vennig an tan, er porched, evit merka edo bez Jezuz er mêz eus Jerusalem ; benniga ra ivez pemp greunenn ezans, a ra d'eomp sonjal e pemp gouli Jezuz.

Gant an tan nevez ec'h enaouer teir c'houlouenn staget etrezo, hag a zo eur skeudenn eus an Dreinded sakr.

Goude e vez benniget goulaouenn-pask, a vezo enaouet bep sul, betek gouel ar Yaou-Bask. Merka ra ar c'houlouenn-man e savas Jezuz leun a vuhez eus ar bez.

Goude e vez enaouet ar goulou all, evit diskouez e vezo sklerijennet er bed gand sklerijenn an Aviel... Warlerc'h al lidou-man e lenner pennadou bet skrivet gand ar brofeted, hano enno diarbenn amzeriou kenta ar bed, an dour-beuz, an Israelited tennet eus an Ejipt gand Moïzez....

Goude e venniger an dour-meur, pe dour ar vadiziant, e kaner litanioù ar zent, ha pa vezont echu, ar beleg chomet astennet dirak an aoter, a gan an oferenn, ha mouez ar c'hleier a lavar d'an holl beza laouen. Breman e tizoloer skeudennou ar zent... Deuet eo amzer al levenez : Alleluia !... Edoug an derveziou-man tostaomp ouz an dôlzantel, ha lavaromp gand an Iliz : « Skuilhit warnomp, Aotrou, spered ho karantez, ha grit ma chomo ho pugale, maget gand ar sakramant, unanet mat etrezo »... Alleluia !

53. — Pere eo al lidou kaera a vez graet d'ar zadorn-fask ?

Gwechall-goz, ne veze ofis ebet, en iliz, d'ar zadorn-fask : ar gristenien a dremene an dervez-man o sonjal

en Hor Zalver, maro war ar groaz, ha diskennet e gorf sakr, en eur bez. An ofis a veze graet e kreiz an noz : an dra gaera a weled oa rei ar vadiziant d'eun niver bras a gristenien nevez.

Breman, setu e berr gomzou, pere eo al lidou kaera a vez graet d'ar zadorn-fask.

Ar beleg, gwisket gantan eur vantell glas-ruz, — ar chap — a ya gant ar gurusted betek porched an iliz : eno, gant eur maen-tan, hag eun direnn, e teu da enaoui an tan nevez, a zo eur skeudenn eus hor Zalver, — skleri-jenn ar bed, — o sevel leun a vuhez, eus ar bez, en desped d'ar soudarded, ha d'ar mên-pouन्नar ruilhet d'e stanka. Dre ar pedennou a lavar ar beleg a c'houlenn ma vo entanet kalonou ar gristenien gant ar c'hoant da reseomadou an nenv, ha da erruout eun deiz e bro ar skleri-jenn peurbadus.

Goude e vez benniget pemp greunennig ezans, en eur c'houlenn ma vo taolet er mêz eus an eneoù fallagriez an drouk-spered, ha kerkent e vale war zu an aoter vras. Teir gwech e chom a zav evit enaoui eur c'houlouenn tri brank d'ezi. Digouezet e kichen an aoter e kan eur bedenn gaer ha laouen : an « Exultet ». Pa vez kanet ar c'hantik-man e lak ar pemp greunenn ezans, e stumm eur groaz — er c'houlouenn-fask, a vezo bep sul war elum epad an oferenn-bred, betek aviel oferenn ar Yaou-bask, evit digas da sonj e chomas Jezuz gant e ebestel, goude e rezureksion, epad daou-ugent dervez.

54. — Petra ra ar beleg goude-ze ?

Len daouzek pennad tennet eus an Testamant koz, a zo hano enno diarbenn krouidigez ar bed, an dour-beuz, Abraham o kinnig e vab da Zoue, pobl Israel o treuzi ar mor ruz, promesaou Doue d'an dud, harlu an Israelisted, rezureksion an holl dud varo, oan-pask, pinijenn tud Niniv, kenteliou diweza Moïsez d'e genvroiz, hag ar profed Daniel tôlet e foz al leoned, hag espernet ganto dre vuzud. Al lennadeg-man oa ar gentel ziweza roet d'an dud en em brepare da reseo ar vadiziant, hag a zo evidomp-ni eun tisteni dispar eus karantez Doue en hor

c'henver, pegwir evel bugale pobl Israel, omp bet galvet da anaout ar gwir relijion.

55. — Eur gerig diarbenn lidou bennigenn ar mên-fount

a) Ar beleg a ra meur a wech sin ar groaz war an dour evit merka e tenn an dour-badiziant e dalvoudegez eus meritou hor Zalver Jezuz-Krist.

b) An dour taolet warzu pevar c'horn ar bed a verk eo galvet holl vugale an douar da zigemeret sakramant ar vadiziant, evit ma vezint bugale da Zoue, ha d'an Iliz.

c) Ar c'houlouenn-fask diskennet en dour, a zigas da sonj e resevas Jezuz badiziant sant Yann, e stêr ar Jourden, hag e teu eur vuhez nevez er re holl a vez dezet.

56. — Perak e kaner litanioù ar zent ?

Evit digas da sonj edo ar c'hiz da rei ar vadiziant goude ma veze bet benniget ar mên-fount. En eur gana al litanioù ar gristenien a zo mat d'ezo goulenn ar c'hras da vale dre eur vuhez direbech, war roudou ar zent.

Ar re eta a c'hello mont da ofis ar zadorn-fask, ouspenn ma c'houlennint ar c'hras-man, epad an oferenn a gloz an ofis — ha ne ganer enni nag an « introit », nag ar « Gredo », nag an « Agnus Dei », a lezo da zisken en o ene an anaoudegez-vat, hag al levez, hag a gano gant ar beleg — eürus meurbet, — an « Alleluia ». Digor eo amzer-fask.

57. — Petra eo an amzer-fask ?

Rann ar bloavez kristen a ya eus ar zadorn-fask betek ar zadorn araok ar Pantekost. Epad an amzer-man e vezo enoret mister hor Zalver, savet eus a varo da veo, mister mab-Doue o pignat d'an nenv, ha mister ar Spered Santel o tiskenn war an ebestel. Mat e vezo sonjal ouspenn, perak eo bet savet an Iliz katolik, ha pegen red eo da bep kristen, beza, hervez e stad hag e oad, eur c'hristen eus an dibab, aketus da rei e skoazell d'ar veleien, e kement a zell eus gloar Doue, ha mad an eneoù er barrez.

58. — Petra eo Sul-fask ?

Ar zulvez miret evit enori rezureksion Jezuz-Krist. Evel m'en doa diskleriet, en trede dervez goude e varo, Jezuz a zavas eus ar bez, leun a vuhez. Trec'h eo bet eta d'ar maro, dre-ze gwirion eo e gomzou : Mab Doue oa Hen. Da genver an dervez-man, o sonjal er burzud dispar, kanomp gant an Iliz meuleudi d'hor Zalver, ha sonjomp gant dudi e savimp ni ivez, leun a vuhez, eus dounder ar bez tenval, evit mont da vro ar sklerijenn, an eurusted, ma karomp, epad hon tremen war an douar, kredi start e komzou an Aviel, karet ha servicha Jezuz-Krist... A vremen eta : Alleluia, da lavaret eo : Meuleudi da Zoue !

58. — Petra verk ar ger « Pask » ?

Ar ger-man hag ar ger « tremen » a zo henvel, hag a verk eo deuet ar mare evit ar gristenien da dremen eus ar stad a bec'hed d'ar stad a c'hras. Evel m'eo bet espernet bugale Israel, pa dremene an Ael, dre wad an oan debret d'ar mare merket, ar gristenien a vezo espernet ivez, ma teuont da zebri, dre ar gomunion, korf ar gwir Oan, hor Zalver Jezuz-Krist.... Doue ra viro na ve unan hepken eus lennerien « Feiz ha Breiz », o chom hep mont edoug an amzer santel-man da govez ha da gomunia !

59. — Petra ray an Iliz epad an tri dervez aralok gouel ar Yaou-bask ?

Ouspenn pemzek kant vloaz a zo abaoe m'eman ar c'hiz da ober epad an tri dervez-man prosesion ar Rogasionou, da lavaret eo, prosesion ar pedennou. Graet da genta evit pellaat ar gwalinier a skoe war ar vro, ar rogasionou a vez graet, hiviziken, evit goulenn ma pardono Doue ar pec'hejou, ha ma skuilho e vennoz war an traou a zo en douar. Evel hon tud koz, sonjomp eo eun dever mont da brosesion ar Rogasionou, da drugarekat Doue, ha da c'houlenn digantan ar grasou hon eus ezomm anezo evit ma vo talvoudus hol labour.

Y. G.



Eun distro laouen

Sul ar Bleuniou !

Er c'hleuziou hag er gwez, al laboused a gane :

— Hosannah ! hosannah ! emezo en o c'hanaouenn.

E tour an iliz-parrez, ema eil son an oferenn-bred o seni :

— Hosannah ! hosannah ! eme ar c'hleier.

Ar vugale, o kutuilh beuz el liorz, a youc'h, laouen :

— Hosannah ! hosannah ! emezo, en o youc'hadenou.

War dreujou an nor, ar vamm a zo o peurechui gwiska kaer he bugel, evid mont bremaik da ofis ar Bleuniou.

Peger koant eo Annaig vihan gand he sae wenn hag he jobelinenn perlezet ; met evit he mammig n'eo ket koantig awal'h c'hoaz : ar bouchig bleo melen-man n'eo ket rodellet mat...., ar jobelinenn a zo eun tammig a dreiz ivez !

Kalz a yugaligou a vezo en ofis kaer a zo hirio, ha setu perak e fell d'ar mammou o gwiska kaer....

Aet eo an eil son ebiou, ha poent eo tostaat ous an iliz, evid beza sur da gaout kadoriou.....

— Alo, Ronan ha Lena, deuit buan. Grêt eo ho podou beuz ganeoc'h ?

— Ya, mamm ! Ya, ya ! tad a zo oc'h o ber an hini diweza !

An tad, ya ! Gwilhou ar Floc'h a rae bodou beuz, e vab hag e verc'h hena, en dro d'ezan. E wreg, diwar dreujou an nor, Annaïg vihan war he divrec'h, a zell outan, eur zell a dristidigez en he daoulagad.

Paourkêz den ! Ober a ra bodou beuz evid ober pljadur d'e vugale nemet-ken.

Ma ne vije ket ar re-man en dro d'ezan, dilhad-sul ganto, ma ne vije ket klevet ar c'hleier o seni, ne vije ket anat ema ar zul, o welet an tad paour-se, dilhad pemdez gantan.

Ne 'z aio ket d'an oferenn ! N'eus sul ebet evitan abaoe eun nebeut bloaveziou, abaoe m'eo bet o labourat e Pariz. Ya, epad daou vloaz, en deus labourat e mesk tud difeiz, ha ne oa ket unan war gant anezo o lakaat o zreid en eun iliz... Ha tamm ha tmm, Gwilhou, a deuas da ober eveldo, da gomz eveldo, da zonzjal eveldo : « Na Doue ebet ! Na mestr ebet ! »

Ar gasoni a gemeras plas ar garantez en e galon ! Met eun deiz a deuas ma voe serret an ti elec'h ma labour. Neuze e teuas en dro d'e gêr goz, kuzet, en eun draonienn zidrouz, e traon Kerne.

E wreg a gavas d'ezi e tizroje he gwaz, war an hent mat, breman pegwir e oa pell eus ar gwall gompagnuneziou-se ! Met nann !... Ha koulskoude, an Aotrou Doue en devoa roet d'ezan bugaligou koant ha savet gand eur vamm karantezus meurbet. Hag o c'haret a rae kenan, e gwirionez... Eur blijadur e oa evitan o c'haout en dro d'ezan... ha gand amzer Fask o tostat, Anna a c'houlennas outan, eur wech c'hoaz ober e Bask... Met hen a jomas mut o klevet he c'homzou : kollet en devoa e feiz !

O Paris brein ! muntre bras, a ziskar ar feiz hag a laz ar c'halonou hag an eneou !..

Leun chouk eo an iliz... Gwelet a raer kalz a vugali-gou, lod a-zav war ar c'hadoriou, lod all war divrec'h o mamm, bodou beuz ganto... Beb an amzer o c'hlever o klemmichat ha neuze ar mammou a glask o lakat da rei peoc'h... Met an Aotrou Person, hen, a vousec'hoarz hag en

deus doare da lavaret : « O lezit 'ta ! O rei meuleudi d'an Aotrou Doue emaint ! »

Hosanah da Vab David ! a leveront, ya ! ar vugali-gou geiz, en o giz.

Emaomp e pardaez ar zulvez kaer-se. N'eus ket a levez ken e ti ar Floc'hed ! Goude ar gousperou, Annaïg vihan a zo kouezet klanv a daol-trumm. Ar medisin a zo deuet dioustu war he zro, ha tenval e oa e benn, p'en deus gwelet pe seurt klenved a oa gand ar habig kaez.

— Dizrei a rin warc'hoaz vintin, emezan, en eur vont er maez ha d'an tad en deus lavaret ouspenn :

— Gwall glanv eo ! ha n'ouzon ket zoken hag e c'hellin he zenna ac'halese !..

...O welet e verc'hig chouchet en he c'havell, mousc'hoarz ebet ken war he muzellou, dislivet, ker gwenn ag al linselig, an tad a yeas e kounnar hag e tistagas d'e wreg ar c'homzou kalet-man :

— M'ho piye he lezet er gêr elec'h he c'has d'an iliz evel m'ho peus grêt, d'an oferenn ha d'ar gousperou ouspenn, ne vije ket bet er stad doanius-man, breman, rak paket he deus riou en iliz yen-se.

— O Gwilhou, tavit !

— Perak tevel war ar pezh a zo gwir !

— En han' Doue, tavit...

— A ! roit peoc'h gant ho Toue... Eur bennoz kaer ho peus bet digantan, a welan ! eme Wilhou en eur c'hoarzin yut.

— Poan a rit d'in, Gwilhou ! N'it ket da goufnari ouz Doue, gand a reot, eme Anna en eur ouela.

— Grit peoc'h, c'houi, d'ho tro, gand an Doue-se, ha n'eus ket anezan zoken :

— Tad !

Ronan, ar mab hena, eo en deus komzet. Sellet a ra ouz e dad... Heman, mezok eun tammig, a zoubl e benn ; dies e kav evelkent, o veza m'en deus komzet en eun doare ken euzus, ken divalo, dirak e vugale...

Ar medisin a zo deuet en dro meur a wech abaoe ! ar gêrez vihan a ya atao war fallaat. Ar vamm, rannet he

c'halon, a chom deiz ha noz da veilha, e kichen kavell he merc'hig, gand aoun na zispakje he askellig evit pignat d'ar baradoz...

Breman n'eus trouz ebet ken en ti, na wardro. Ronan ha Lenaig a jom sioul ; gouzout mat a reont ema klanv bras o c'hoar vihan.

Diouz an noz, a-raok mont d'o gwele, e reont eur bedenn c'houec d'an Aotrou Doue ha d'an Itron Varia evid goulenn diganto rei ar yec'hed a-nevez da Annaig !

Emaomp breman, deiz Gwener ar Groaz. Ar medisin a deu evid ar c'houec'hvet gwech da welet ar c'hrouadurig. Heja a ra e benn..... Evel ma ne lavar ger ebet, ar vamm, a c'houlenn digantan :

— Ha neuze, Aotrou, gellet e vezo he savetei ?

— Mar plij gant Doue ! Met gortozomp c'hoaz ! Fiziens am eus... daoust da bep tra.... Gwelet e vezo a-benn emberr ! eme ar medisin.

Ne fell ket d'ezan lavaret ar wirionez d'ar paourkêz mamm. Met e tal an nor, a-raok mont kuit, e lavar d'an tad :

— Bezit kalonek : daou a jomo ganeoc'h !

Ar c'homzou-ze, kalet ha garo a reas d'an tad evid ma vije bet treuzet e galon gand eun taol kountell : daou a jomo ganeoc'h ! Annaig vihan eta, a dlee mervel ! Gwilhou a zell ouz e wreg azezet e kichen ar c'havell, ha Ronan ha Lena o klask lakat o c'hoar da vousec'hoarzin !

Gouela a ra....

Pebez nozvez e voe evitan nozvez Gwener ar groaz ar bloavez-se ; o c'hortoz Annaig da vont kuit eus ar bed-ma e oa..., ne grede ket mont ken eus ar gambr : mez en devoa ha morc'hed a oa en e galon, rak kaout a rae d'ezan breman oa abalamour d'ezan eo edo an Aotrou Doue o tenna digantan unan eus e vugale...

Ar sonjou-se a labour e spered !

...Aet eo an noz ebiou, ha mintin ar sadorn Fask a zigouez : Gwilhou, enkrezet muioc'h eget biskoaz, a jom e-unan er gegin. Kaout a ra d'ezan gwelet brec'h Doue o skei warnan....

Klevet a ra dalc'hmat komzou garo ar medisin :

« Daou a jomo ganeoc'h ! »

....Ha setu ma sav eus goueled e galon eur bedenn :

— O ! Doue, emezan. Pardonit d'in ! Kablus oun. Klevet a ra unan bennak o tostet outan. Ne gred ket distrei e benn ; dont a raer sur-awalc'h, da lavaret eo maro Annaig vihan.

— Va Doue, emezan, en eur ouela. Kemerit truez ouzomp !

— Tata ! eme eur vouezig, henvel ouz hini Annaig.

Hunvreal a ra ? Nann ! E verc'hig a zo aze dirazan, etre divrec'h he mamm, he divrec'h astennet warzu ennan.

Sellet a ra outi, hep lavaret ger...

Ar bugel a vousec'hoarz....

— A ! Gwilhou, eme Anna, hon Annaig ne varvo ket... Gwellaet eo kalz.... Sellit !

— Ya., met...

— Bennoz da Zoue ! Selaouit.

Hag e wreg a azez en e gichen, ar c'hrouadurig etrezo o daou, hag a lavar :

— Gwilhou ! Edon bremaik, rannet va c'halon, o pedi evid ar wech diweza an Aotrou Doue da lezel Annaig vihan ganeomp.

— E oac'h o pedi...

— Ya, va fedenn a zo bet selaouet !

— Ha va hini ! eme he gwaz, endra ma ruilhe an daelou eus e zaoulagad war benn e verc'hig.

Pa deuas ar medisin, e chomas sebezet o welet houma ker chenchet.... Sellet a reas outi. E gwirionez, eur wellaenn a oa enni.

— Mat, gwelet a ran en deus kavet gwelloc'h an Aotrou Doue lezel ho pugel ganeoc'h elec'h e gemeret evid mont da greski niver e éledigou !...

— Saveteet eo, a gav d'eoc'h, neuze ? a c'houlennas an tad.

— Ya.... A-benn pemp pe c'houec'h dervez aman, e vezo leun a yec'hed adarre !

.....
Sul Fask...

« Alleluia ! » Ar ger-se, a zo hirio gand an heol a gas e vannou skedus eus an eil tu d'egile d'an oabl glas, gand al laboused a gan laouen, gand ar c'hleier dizroet eus a Rom....

Ema echu an oferenñ vintin... Eun den, gand e wreg hag o daou vugel, a deu er maez eus an iliz. An dud sebezet a zell outan : Gwilhou eo, e wreg Anna, Ronan ha Lenaig. O tont eus ober o Fask emaint o fevar, ha levez en o daoulagad hag en o c'halonou....

(Skrivet ha skeudennet gant H. Caouissin).

Kastell Keryann

ASTRONED Coatanscours a oa o maner e Flourin, demdost da Vontroulez ; tud vat e oant ive ; o ger stur, merkt war o skoed oa : « A galon vat ! » A galon vat eta e teuas ar mab ac'hano da Geryann, daved ar benherez ; houman oa eun tamm mat yaouankoc'h evitan, n'oa nemet pevar bloas war 'n ugent, hag hen a oa krog en e zaou ha daou-ugent ; daoust da ze e rejont eun tiegez mat ; an Aotrou Bourc'his, person Sant-Nouga, a eureujas an daou bried, hag a vadezas, bloaz goude, o mab Alexandr-Paol-Visant Coatanscours ; paeron ha maezonez ar mab-bihan a voe dibabet etouez peorien Lanven.

Daou vloaz war-lerc'h ar mab-se, e c'hanas eur verc'h hanvet e voe Roberta-Franseza ; houman n'oa nemet seiz vloaz pa varvas he zad, hag unnek vloaz pa gollas he mamm. D'an oad a dri bloaz war 'n ugent e timezas gand eun dijentil eus a gichen Ploermel, e hano Renan-Fransez Rogier du Crevy ; o merc'h, Roberta evel he mamm, ganet er bloavez 1717, a zimezas er bloavez 1741 gand an Aotrou Per de Brillhac ; mervel a eure e Roazon er bloavez 1766, eur pennad arak ar Revolution vras ; kiniterv

e oa da Zuzanna a Goatanscours, a oa o chom e Keryann.

Tad koz Gabriela, pe gentoc'h he zad kunv, Loeiz Barbier, — an hini en devoa laket sevel ar c'hastell kaer a welomp atao, en e zav, — en devoa laket sevel ivez, en hevelep amzer, eur chapel e Lanven ; roet en devoa leveou d'an iliz evit derc'hel ar chapel-se e-ratre ha kaout c'houec'h chaloni war he zro ; bez e oa c'hoaz anezo e Lanven, er bloaz 1790 ; gand an Dispac'h e voe diskaret an holl draou-se ha laeret al leveou.

Ar pôtrig bihan ne jomas ket pell etre e dad hag e vamm ; e dad en devoa kemeret servich e armeou roue ar Frans Loeiz XIV ; hen-man a raç stad outan rak eun den kalonek ha leal oa ; met koll a reas e yec'hed o vrezekât hag e teuas da Geryann da vervel, pa n'oa e vabig nemet nao bloaz ; e gorf a voe beziet e iliz Sant-Nouga, met goulenn a eure ma vije tennet e galon eus e greiz evit he c'has da Blourin, e barrez karet, ha graet e voe hervez e c'hoant !

E intañvez, Gabriella, ne jomas nemet pevar bloaz war e lerc'h ; mervel a eure e-kichen Paris hag he c'halon a voe digaset d'ar gêr ha laket e iliz Sant-skol d'he mab yaouank, an Aotrou Per Allan.

D'e benzek vloaz, da lavaret eo daou vloaz goude maro e vamm, Alexandr Coatanscours a stagas gand ar vicher a zoudard, en armeou roue Frans ; servicha reas en eun doare dreist, epad eur maread bloaveziou, en-eur gompagnunez mousketerien ; hanvet e voe koronel eus ar rejimant-se, d'e bevar bloaz war 'n ugent. En hevelep bloavez e timezas, e Versailh, gand Loïza Chambon d'Arbouville, eur gristenez eus ar re wella, en hevelep oad gantan. Epad seiz pe eiz vloaz all e chomas ar markiz yaouank en arme ; goudeze, e savas c'hoant gantan da zizrei d'e vro, ha dorjoui Keryann a zigoras frank evit digemeret an Aotrou hag an Itron a Goatanscours ; ar c'hastell n'oa ket goullo, rak eur c'hastellad-soudarded o devoa aotre aotronez Keryann da zerc'hel ha da veva.

Dek vloaz a oa abaoe m'oa dimezet Alexandr ha Loïza, pa blijas gand Doue rei d'ezo eur verc'h ; Suzanna-Aogustina, ganet e Keryann ha badezet gand an Aotrou Geslin, person Sant-Nouga ; diou verc'h all a deuas diwe-

zatoc'h : Anna-Mari, tri bloaz goude he c'hoar, ha Loïza pevar bloaz war-lerc'h houman; met ne c'hanas mab ebed.

Suzanna, ar gosa, a oa pinvidik bras! daou eontr d'he mamm o devoa lezet ganti o holl beadra, ha bez o devoa eur maread leve! Dougen a rae eun hano koz ha brudet, hag'ouspenn-ze, e oa koant evel eun ael! Paka reas he seitek vloaz hag e voe kinniget d'ezhi fortuniou mat, ha diouti, a gaved; met ober a rae fae warno holl; kement dijentil yaouank en em riskle d'he goulenn da bried a veze roet e zac'h d'ezan raktal!

Hogen, mont a rae an amzer endro! ar bloaveziou a dremene an eil war-lerc'h egile, hag an dimezell a jome atao ker figus! Breman oa bloaz ha tregont ha ne venne ket dibaba pried ebet. Eun dervez, e teuas da Geryann eun ofiser yaouank, drant ha laouen, eun den kalonek ha mat, eun dijentil a ouenn goz, mab an Aotrou a Gerzauzon, eus maner Brezal, e Gwiniventer; danvez, avat, n'en devoa ket kalz! Dont a reas war loen, war eun digarez bennak... ha ne zisprijas ket da Zuzanna; araok mont eus ar gêr d'e rejimant, e teuas adarre diou wech all, ha pa zisklerias e c'hoantae kaout ar verc'h hena evit hantertegez, houman a anzavas ne c'houlenne ket gwelloc'h egetan.

Ar c'hontrad-dimezi a voe grêt e ti an Aotrou Piriou, noter e Landivizio; merket e oa ennan e tougje, ar priedjou an hano a Goatanscours, p'e gwir n'oa mui den eus an hano-se nemed teir dimezell Geryann.

An eured a voe lidet, gant sked, e chapel Keryann, d'an 9 a viz gwengolo 1755; an Aotrou Kermarec, person Sant-Nouga, a eureujas ar priedjou nevez, hag eur bobl a dud a voe pedet d'ar friko. Eun nebeud goude, an Aotrou a Gerzauzon-Coatanscours, a roas an dilez eus e garg a ofiser evit dont da chom da Geryann, rak e bried ne felle ket d'ezhi mont kuit diouz he farrez koant.

TINTIN ANNA.

(Da genderc'hel).

Bloaveziou laouena

hor

Breiz

936 - 937



Epad triouec'h vloaz, eus ar bloaz 919, betek ar bloaz 937, Breiz ne oa mui da Vreiziz; perc'hennet e oa gant an Normaned ha Breiziz a oa tec'het, darn da Vreiz-Veur, bro goz o zadou, ha darn all da Vro-C'hall, o kas ganto korfou o sent; menec'h Landevennec, gant relegou o Zad mat, an Aotrou sant Gwennole benniget, a oa pignet betek Montreuil; eno kant leo, diouz o c'hêr goz ne gollent ket ar gwel eus ar reuziou a skoe douar kunv o c'havell hag, eun dervez, er bloaz 935, o abad Yann, a deuas, dre vor, da Landevennec hag a gredas, en em zila, e kuz etre mogeriou diskaret e abati hag eno e lakeas unan eus e ve-

nec'h da zevel war dismantr e vro eur c'han-brezel hag a zo deuet an diverra-man anezan betek ennomp.

KAN-BREZEL LANDEVENNEC

« O Breiz paour diskaret out breman, evel ma oa ar Jude, gwechall, pa gane ar profet : « Moal e teuy da veza evel eun er ! »

« Ya ! moal out, te ivez, penn-da-benn pa 'z peus kollet an dud kalonek az tioualle !... »

Mamm vat an dud vrudet-se, ker bras a galloud, war draou ar bed-man, ha war draou ar bed all, a zo kouezet a-stok-korf d'an douar, dindan samm he glac'har ; dizale, koulskoude, harpet war bugale ouesk, evel ma 'z eo he re, e savo adarre, en he sav, ma fell d'ezi heulia hentchou al lealded. » (1)

AN ABAD YANN A GLASK EUN DEN

An abad Yann, distroet d'ar gêr, a welas darn eus merourien goz an abati, Amalgod ha Gwezennoc, o devoa gellet chom er vro, a-bouez en em guzat e keviou reier Kroazon hag a glevas ganto e c'helled rei lamm d'an Normaned, eus an eil penn d'egile d'an Arvor. Ar pezh a oa red kaout oa eun den, e kreiz e nerz, da vont e penin ar Vretoned, eun den ha ne gemerje den gwarizi outan betek lavaret :

Perak hennez en uhel ha me ne vefen ket ?

Dillo an abad Yann a welas ne oa nemed eun den, unan hepken hag a oa barrek da voda an holl Vretoned en-dro d'e vanniell hag hennez oa an Aotrou Alan, mab Makedoc, tiern ar Poher ha mab bihan, dre e vamm, da Alan Veur, trec'her bras an Normaned, e Kistreberk, er bloaz 888.

An Aotrou Alan, filhor da Athlestan, roue Bro-Zaoz, a oa neuze e lez e baeron ; e kreiz e nerz edo ; pemp bloaz

(1) Ar c'homzou latin a droomp aman, e brezoneg, a gaver war rollad paperou koz mil bloaz abati Landevennec, a viret c'hoaz, evel eun tenzor, en eur pres dir, e leordi kêr Gemper.

war nugent bennak a c'helle kaout ; e vrasa plijadur oa redek an ourzien hag ar moc'h gouez, er c'hoajou bras hag o laza a daoliou penn-baz ; mat oa da vont da redek warlerc'h an Normaned. An abad Yann a gasas an daou zen o devoa e fizians, Amalgod ha Gwezennoc, d'e gaout, da lavaret d'ezan distrei d'e vro hag e klaskje, e-unan, tud da rei an dourn d'ezan da ziskar an Normaned.

An Aotrou Alan a asantas hag Amalgod ha Gwezennoc, war aoter sant Per, abostol, e Londrez, a douas e sentje an holl Vretoned outan, betek ar maro.

Abad Landevennec eo eta an hini a zo bet o lakat e genvroiz da zevel war o zreid, ouz o unani en dro d'an Aotrou yaouank Alan hag ouz o lakât da veza evelse barrek a-walc'h da drec'hi o holl enebourien.

STOURMAJOU AR BLOAZ 936

Roue Bro-Zaoz, Athlestan, a roas d'e filhor, eun nebeud listri hag eun nebeud tud evit stourm ouz an Normaned. Treuzi a eure ganto ar mor er bloaz 936 hag e reas e ziskenn en eun aod, tost da gêr Dol, el lec'h ma kavas an toullad brezelourien bodet gand an abad Yann hag edo Amalgod ha Gwezennoc, en o fenn.

E abati Dol e oa eun neiziad Normaned ; eun eured vras a oa ganto ; Alan, a gouezas warno, evel eul louarn, pa zontent an nebeuta hag o lazaz holl gwitibunan.

Ac'hano ez eas dre vor da Zant-Brieg ; eno e oa eun neiziad all ; koueza a eure warno, ivez, adarre, evel eul louarn, ha gand e gleze dir, o dibennas holl.

Dek leo ac'hano, war douar Plourivo, e Kastell-Auf-fret, e oa eun neiziad all c'hoaz ha dies bras da zifoupa ; Alan al Louarn, en eun dervez, a deuas a-len anezan hag an Normaned ne voent ket lazet a voe strincket, diwar gern ar reier, war o fenn d'an traon, e dour an Treo ha beuzet.

Kroaziou savet dem-goude a ziskouez c'hoaz e pelec'h e tremenas an emgann.



STOURMAJOU AR BLOAZ 937

Ar Vretoned a oa c'hoaz, er miz eus ar vro, pa glev-jont hano eus ar gwall daoliou a skoe Alan al Louarn war an Normaned a zistroas, d'ar red, d'en em lakât dindan e urziou, hag en hent-se, er bloavez warlerc'h, e voe gallet peurziframma ar vro eus a dre daouarn al laeron.

Setu ar pezh a verk Flodoard, en e istor :

« Er bloaz 937, goude eun harlu hir, er miz eus
« Breiz, ar Vretoned a zistroas hag a stourmas heb ehan
« ouz an Normaned o devoa perc'hennet o douar ; trec'h

« e voent d'ezo, kouls lavaret e peb emgann, hag e c'hell-
« jont dont da veza, a-nevez, mistri en o bro. »

Gwasa pezh a zo, eus ar stourmajou a leunas ar bloaz 937, n'eus nemet daou hag a vije deuet hano anezo, dre ar skridou koz, betek ennomp : hini Runeven hag hini an Naoned.

RUNEVEN

Etouez ar Vretoned, distroet eus an harlu, evit rei dourn da Alan al Louarn, unan eus ar re vrudeta oa Even, tiern Leon hag a oa e gastell, el lec'h m'ema breman kêr Lesneven.

An Normaned a gemeras aoun razan hag a deuas eus kement korn a oa e Leon hag e Kerne da glask e ziskar; koueza fall a rejont hag Even eo an hini a roas lamm d'ezo e Runeven, e parrez Plouider, gant skoazell an Aotrou sant Goulc'hen, e oa bet o pedi, a-raok mont d'an emgann.

AN NAONED

An Normaned, a glaskas neuze en em harpa war gêr an Naoned ; Alan al Louarn pa glevas e oant oc'h en em voda eno a gerzas warno d'ar red ; klask a eure rei lamm d'ezo, da genta e prad Anian, el lec'h ma raent o neiz, met ne voe ket evito, en taol kenta, ken niverus ha ma oant ; pignat a eure neuze, gand e dud, da ziskuiza war ar grec'henn a oa a-uz d'ar prad ; diranvet e oant holl gand ar zec'hed ha ne gaved, dre eno, kanne dour ebet.

Alan al Louarn a en em daolas neuze da bedi an Itron Varia da rei d'ezan ar c'hras da gaout eun eienenn da derri o sec'hed ; kerkent, unan eus e vrezelourien, o toulla ar vrousteg a welas eun eienenn o tarza hag a deue dour glan ha fresk anezi ; an holl a evas o gwalc'h.

Krenfaet gand an dour-se ha gand ar skoazell anat a roe d'ezo an Itron Varia, ar Vretoned a zailhas a-nevez, war an Normaned hag o ledas holl, ouz torgenn, nemed

eun nebeudig a c'hellas pignat war o bigi ha kemeret an tec'h. (1)

Neuze e c'hellas ar Vretoned gwelet mat nag a zroug o devoa grêt an Normaned da gêr ; ne oa ket eun ti ken, e nep lec'h, henvel ouz eun ti ; dre ar ruiou goloet gant ar geot ez ejont etrezek an iliz-veur ; ne oa toenn ebet warni ; ar mogeriou a oa hanter gouezet ha goloet a ilio hag a zrez.

PEDENN ALAN AL LOUARN

Doaniet, dirak kement all a draou dism'ntret, Alan al Louarn a zaoulinas dirak an aoter vrs, hag a bedas, a-unan gant e vrezelourien, sant Per ha sant Paol, patroned an iliz-veur da rei da gêr an Naoned ha da Vreiz a-bez, ar peoc'h hag ar frankiz dindan heol benniget an Aotrou Doue.

Alan a zisklerias e vije e gastell hiviziken en Naoned, demdost d'an iliz-veur.

Ar brud eus ar pezh a oa digouezet e Breiz Vihan a redas, evel eul luc'hedenn eus a Vro-C'hall da Vro-Zaoz hag ar Vretoned a oa c'hoaz o chom er broiou-se, a deuas d'ar red d'o c'hêr goz hag a anavezaz raktal e oa Alan al Louarn barrek da zougen kurunenn Duked Breiz ha setu penaoz e voe adsavet, er bloaz 937, breman ez eus mil bloaz, gant nerz ha kleze ar brezelour bras Alan al Louarn hag ijin ha pedennou Yann, brudeta abad Lan-vennec, goude sant Gwennole, hor bro garet Breiz.

Ra jomo o daou hano skoulmet da virviken e spered hag e kalon kement Breizad a daol troad war douar hor Breiz : dleet eo.

(Diverra tennet diwar eil levr Istor Breiz an Aotrou Arzur de la Borderie).

(1) Ar re-man a vezo flastret, daou vloaz diwezatac'h, e Traant, e kichen Roazon, d'an deiz kenta a viz eost 939 ha diwar an dervez-se, Norman ebet ne gredas ken dont da glask trabas ouz Breiz.

Dervezioù diweza ar goanv



TREMEN ra ar bloavezioù an eil war-lerc'h egile, met nag emaint pell diouz beza henvel.

Er goanv warlene, goude mizioù du hag a oa bet fall kenan, hor boa tanveet, a-hed mizioù kenta ar bloaz, dervezioù eus ar re wella. War hor mizioù, al labour a oa bet graet, evel en eur c'hoari.

Pebez kemm ha nag a gerse er goanv-man !

Ganet e kreiz eun nozveziad c'hlaou dour-bil, ar bloaz nevez, paket gantan moarvat eur c'hlenved bennak, n'en deus ket ehanet abaoe ma 'z eus anezan, da onela dourek ha da zisteurel war hor c'hein barazou ha barazou a zaelou puilh.

Biskoaz, a lavarer a bep tu, n'eus ket bet gwelet muioc'h a c'hlaou, ha morse n'eo ket diesoc'h kas al labouriou war arak ha peurober ar c'hounidegez.

Fizians a oa pa deuje miz meurz e wellafe an traou, rak, a zonje kalz, lavariou ar re goz ne faziont ket ral :

« Miz genver a garg ar fezier
Miz c'houevrer da gendelc'her,
Miz meurz gant eur c'houezadenn
A zizec'ho ar foz penn da benn. »

Siouaz ! Miz meurz a zo deuet. Kendalc'het en deus ivez da vale war roudou e zaou vreur kosa ha da garga eveldo an anchou hag ar fezier. C'houeza en deus graet warnomp ! O ya : avel, kazarc'h ha glao, forz pegement ! Gwasoc'h c'hoaz eget an daou viz all, eo falvezet gantan rei d'eomp da zantout edo ar goanv hag e rankemp paea eun tamm dle bennak d'ar yenienn.

Dindan ar barrou stank hag an taoliou yut kouezet warnan, an douar, evel ma vije flastret ha brevet, a z-blant huanadi war-lerc'h an heol klouar hag an derveziou bras.

Peadra ivez en defe ar paourkêz labourer da fallgaloni ma ne oufe ket eman ar goanv oc'h ober e dalarou hag o pourchas mont adarre diwar e dro.

Goueliou Pask o c'houlaoui a zesk d'ezan eman an nevez amzer o tistrei ha kement-se a ra d'e galon tridall gant al levenez.

Goueliou Pask eo goueliou ar vuhez trec'h d'ar maro.

Ar pezh a zo c'hoaz hirio kuzet ha difinv en irvi hag er pengennou gleb a zivorfilo warc'hoaz leun a vuhez.

Hag a-benn eun nebeut derveziou aman, ar c'houeriad kristen, dirak e barkeier o c'hlaizezi, a lavaro komz an Ael d'ar merc'hed santel, da vintin Pask : « Deuit ha gwelit. »

Netra er bed-man ne bad.

Ar bloaveziou a dremen, hag ivez ar goanv, ar boan... Eürus an hini a oar gortoz ha lakaat e fizians e Doue, hag a lavar d'ar glao evel d'ar sec'hor : amen. Hennez en deus kavet alc'houez ar peoc'h war an douar.

L. B.

KELEIER AR MIZ

Bleun-Brug Plougastel

Goueliou milvet bloaz adsavidigez Breiz a vezo grêt e Plougastell d'an 22, 23 ha 24 a viz eost a zeu, gant skoazell vat holl bennadureziou ar barrez.

Renet e vezint gant an Aotrou Duparc, eskob Kemper ha Leon.

D'an 22, en oferenn-bred, eur ger evit diskleria ar pezh a glask ober ar Bleun-Brug. Raktal goude ar gousperou, e tal ar C'halvar, c'hoariadegou ha krollou.



Da 9 eur diouz an noz, kreiz ar brasa lufr ha gant skoazell gwella kane-rien, sonerien ha c'hoarierien Breiz, etre an iliz hag ar c'halvar, adarre, e vo diskleriet Istor Adsavidigez Breiz, breman mil bloaz.

D'al lun 23, studiadennoù ha prezegennoù diwarbenn adsavidigez Breiz er bloaz 1937 hag er bloaz 1937.

Diouz an noz, goude koan, c'hoariadeg er Patronach.

D'ar meurz 24, da 8 eur, kenstrivadegou bloaveziek ar Bleun-Brug.

Da 11 eur, oferenn-bred, e tal ar C'halvar. Prezegenn gant an Aotrou Trehiou, eskob Gwened, « Te Deum » evit trugarekât an Aotrou Doue da veza adsavet hor Breiz, breman mil bloaz.

Goude kreisteiz, kan, soniri ha diskleriadur gant ar re a vezo da genta e Kenstrivadegou ar Bleun-Brug.

Kenstrivadegou

Bleun-Brug 1937

A. Kenstrivadeg an diskleria.

Kentan kevrenn : AR VUGALE DINDAN 8 VLOAZ

SON AR GEVIER

Biskoaz ne c'hoarzis kement all
Evel am oa grêt en deiz all !
O welet ar bleiz o prena per
Hag al louarn o werza yer.

Me 'm eus gwelet eun ouenner vloaz
A zouge Kemper war he skoaz
Brest ha Rekourans, war he lost
Ha c'hoaz ez ae ganto d'ar post.

Me 'm eus gwelet eun ouenner vriz
O kas ar bed-man war e giz.
Me 'm eus gwelet eun ouenner zall
O kas ar bed-man d'ar bed all.

(Dastumet gant Mari-Anna ABGRALL,
eus a Lambaol-Wimiliau).

Enn kevrenn : AR VUGALE ETRE 8 HA 11 VLOAZ

POAN RAFES D'AZ ELIG

I

Bugelig koant ha mibin,
A gavan o c'hoarzin,
Ma tigouez ganez gwelet,
Eur c'houilleg alaouret,
O c'hournijal er prajou,
O klask ar bokedou,
Na dorr ket e askellig,
Poan rafes d'az elig.

II

Pa deu an nevez amzer
Gand e zeiziou seder,
Ma tigouez ganez gwelet,
Pe viou, pe laboused,
Kuzet en eur c'harz lannek,
Pe en eur valaneg,
Na zistruj ket an neizig
Poan rafes d'az elig.

III

Er parkou ,ouz ar c'hleuziou,
El lec'h ma 'z eus bleunioù,
Ma tigouez ganez gwelet,
Eur wenanenn pladet,
Eur wenanennig die'hloar,
O klask mel dous ha koar,
N'he laz ket, va mignonig,
Poan rafes d'az elig.

IV

Ma pefe c'hoant eun dervez,
Gant gwall gompagnunez,
Da ober eun dra c'hrevus,
Traou fall, c'hoariou euzus,
Tec'h prim, tec'h kuit hep dale,
Truez ouz da ene !
N'hen laz ket, va bugelig,
Poan rafes d'az elig.

Trede kevrenn : AR VUGALE ETRE 12 HA 14 VLOAZ

TAD KOZ DA ZUL

I

Ar zul, ar zul.... Tad koz, dispak e vleio gwenn,
Rodell e vragou-bras ha fresk e rokedenn,
A ya en hent da c'houlou-deiz.
E vazig a zo gantan, e levr, e japeled.
Hag eun trouc'had minvig, evid ober e bred,
Pa zeuy emberr eus an iliz.

II

Pemp gwenneg a zo skoulmet e korn e vouchouer ;
Unin d'ar paourkêz dall, a lavar e Bater,
Ken truezus war an dachenn ;
Eun all d'an Anaon... 'Vid an trede gwenneg,
Da zant Alar e vo, da batron ar c'hezeg,
Da vignon al labourerien.

III

Ar pevare n'ez ay e gwin nag e butun :
Gantan vo kempennet, hag evid ar zizun,
E ti an diskarer-baro ;
Gand ar pempet erfin e preno avalou
Da rei d'ar pardaeg d'e holl vugaligou,
P'en em vodint start en e dro.

IV

Hag ez a kalonek, daou-bleget war e vaz :
 Piou 'gredfe lavaret en devezo kant vloaz
 Pa deuy breman ar bleun er fa ?
 Mont 'ra d'ar pil-pazig dre 'n trec'h hag an draonienn,
 Dre biou ar c'hoad kelvez, dre run an teir wezenn ;
 Hent hirr da grenvoc'h evita.

V

Goustad, tad-koz — « Nann, nann, arabat chana,
 Pa joman azezet, an hent tamm ne verra ;
 Hag an amzer buan a red ;
 C'houezi n'eo ket noazus, ha me gavfe dies
 Ankounac'hat va zud a c'houlenn war o bez
 Eur beradig dour benniget.

VI

War ar mên o golo, en eur vont d'an iliz,
 E lavaran bep sul meur a « Ze Profundis » ;
 Goude e klaskan va filier,
 Met ma teuan diwezat, e pelec'h e c'hellin,
 Hed ar pron, ar zarmon, mont d'harpa va c'hein
 Ha diskuiza va disvesker !

VII

E lod da bep hini : an nerz d'ar yaouankiz.
 Al labourou pounner, ar brezel tenn ha kriz,
 Ar c'hoarz-digor, an ebatou ;
 Ni etrezomp, tud koz, a gar son ar c'hleier,
 Sae ruz ar gurusted, ar bleun war an aoter,
 An ezans hag ar c'hantikou.

VIII

Ni gar ar zul : en templ, ni zonz er baradoz,
 Er Zent, en hor breudeur, en nenv ouz hor gortoz :
 — Deuit ganeomp, emezo, deuit.
 Rak-se ivez, bep zul keit ha c'hellin bale,
 E teuin da zaolina dirak tron va Dnue ;
 Ha pa vankin, tud vat, pedit.

YANN WILHOU (1830-1837)

Pedervet kevrenn :

EVID AN DUD YAOUANK ETRE 15 HA 18 VLOAZ

WAR VA DAOULIN EVIT VA BRO

ENEZ AR BROADOU : ILIZ AR GALON ZAKR

Tremenet em eus, en enderv-man, treuzou Ho tor ha deuet oun
 da chouka 'barz Ho ti, war ar run.

Kalon Jezuz !

Ho ti eo iliz ar broadou :

Deuet oun da bedi evit va fobl.

Va daouarn a zavan etrezeg ennoe'h, evel re Voysez, Ho tiou-
 ganer, ken na skuizint ha ken na gouezint.

I

Eun ero Ho poa digoret e kornaoueg ar bed koz, eun ero war
 vor ;

Hag en ero-se Ho poa hadet Kelted.

Aze edo ar greun gwella ha C'houi a gemere bep bloaz

Eun dornad anezan d'her strewi dre ar bed...

Darn a goueze e mesk ar c'herreg, hag e varvent ;

Darn a goueze er bodou-spern hag e vezent mouget ;

Darn all, en douar aret.

Bugale va gouenn oa Ho kreun hag e kement douar m'o hadec'h

E kellige kristenien grenv...

Samm Ho kroaz santel war e skoaz, ar C'helt en deus grêt tro
 an douar.

Evidoc'h en deus treuzet pep mor : ha pep mougeo en deus
 douaret enni.

Ha kement a vroioù a zo hon eus savet enno Ho kwezenn sil-
 vidigez,

Ma ne ouezomp mui o hanoioù.

Pelec'h ema an tonn ha n'en deus ket pleget da dud va gouenn?

An enez gouez ha ne gousk ket ebarz eskern eur C'helt ?

Tan an abostolerez a enaouont er broioù holl...

Met o hini

A ankounac'hont...

Ha mat ?

Ha n'eo ket evidoc'h Hoc'h-unan eo o deus ankounac'haet o bro c'hinidik ?

Ha n'eo ket c'houi Hoc'h-unan ho peus kemeret o spered hag o c'halon a-bez ?

Pa c'hounezont d'Ho Lezenn an douarou gouez, C'houi a zedleet d'eoec'h evito hag o zud, miret o douar.

Anez-se ar re zifeiz a lavaro en eur wapât : « Nag e pelec'h 'ta, ema o Doue ?... »

Daoust ha war well ez ay an traou ganeoc'h pa ne vo mui Breiz ebet ?

II

An Douar a zo eun iliz leun a biledou maro....

An tan doueel Ho poa roet da viret d'Hoc'h Ebestel, daou vili bloaz a zo, kent pell,

O deus baleet gantan betek pennou-ahel hor planedenn.

Siouaz ! ar c'hornadou o devoa hen digemeret da genta, pe lak ket o deus en e lec'h eur c'houlouenn arall, pe maro eo.

Gouzout a rit ema beo atao ganeomp-ni, an Tan roet d'ar Poblou en Hoc'h Aviel ;

Gouzout a rit eo glan hag e luc'h heb ehan, e noz-mik ar baganiez kempredel.

Miret hon eus Ho tan : evelse, mirit hor bro.

Breiz diskaret, eur piled nebeutoc'h a vo en hoc'h iliz katolik : War aochou ar C'hornaouog, eun tour-tan nebeutoc'h evid ar poblou da zont ;

Eur steredenn nebeutoc'h war an hent da Vetléem ha da Rom. Daoust ha dic'halloud e vefe hor pedennou, evid ar wech kenta abaoe eured Ho Lezenn gand an Ene kelt ?

Daoust ha ret e vo d'eomp degas koun d'eoec'h a niver hag a hanoiou Sent hor gouenn-ni a vevas evidoc'h Hoc'h-unan ha ne zonzjont nemed ennoc'h hag a zilezas pep tra evit Hoc'h heuilh ?

Ar gouennou arall a ra goap ac'hanomp dre ma ne ouezomp ket dastum madou ar bed.

Eur ouenn izel eo, emezint, ar Gelted-hont trec'het a-holl viskoaz en emgann kalet evid ar vuhez.

Gwir eo o c'homz : ne redomp ket warlerc'h an danvez ha paour omp.

Ra vo benniget hor paouredigez !

Bennoz d'hor paourentez he deus miret e goueled kalon va-

gouenn an tri dra a lak ma-den da veza denoc'h :

An druez evid ar re wann, an nerz-erie e kreiz ar gwaleur, ar gredenn e reisted eun Doue.

Bennoz d'hor paourentez he deus diouallet va gourdadou hag o mibien diouz azeulerez al Leue adur.

Bennoz d'hor paourentez en deus miret ennomp ar Feiz, an Esperans hag ar Garantez.

Bennoz d'hor paourentez he deus grêt d'eomp derc'het koun a wir hano ar vuhez : eur gortoz hag a wir hano ar maro : eun tremen.

Bennoz d'hor paourentez hag a ra d'ar C'heft gwelet e poullou-lagad digig an Ankou daoulagad doueel, doueel, doueel an Hini lak ket e kroaz.

Bennoz d'hor paourentez, pa 'z eo Alc'houez ar Baradoz.

Tostât a ra, herr warnan, dervez diweza hor c'hig koffidik,

deiz ar Varn Vras,

Deiz maro ar broadou...
Hor barzed a gan ar « Vreiz arall » met gouzout a-walc'h a reont n'eus Baradoz ebet evid ar broadou.

Pa varvo ar bed-man, mervel a raint.

Mervel a raint neuze, holl ar re ne vezint ket bet freuzet a-raok : holl, war eun dro, ez aint da get.

Ar re vras, ar re vihan, mervel a raint ; ar re zivrud, mervel a raint ; hag ar re valc'h-hont, e oa o hanoiou e kanaouennou an dud, mervel a raint.

Va Breiz ivez a dremenno.

Petra eo klod eur vro denel dirak klod kevrinus ar Zent, dirak klod Doue ?

Ha ne vo, mui gouenn ebet nemet hini bugale Doue, hag eun arall, dasprenet gand Oan Doue ; ne vo mui bro ebet met n'ev Doue....

Rak-se e c'houlennomp ganeoc'h, war hon daoulin, evid hor Bro, eun digoll war an douar, eun digoll a-raok divez an holl draou...

Jezuz ! Jezuz !

An Hano-se a youc'he hon Tadou, pa zavent evid ar Groazia-deg : an hano-se a youc'hent en argadenn ;

An Hano-se hor beuz skrivet war donnenn an douar-holl ; gant gwad hor brezelourien ha ludu hor re varo ;

An Hano-se a zigeizer bemdez e tiez-soul ar Vretoned, gant karantez ;

An Hano-se a laouena hor re doc'hor hag evel unan toc'hor e lavaran an Hano-se hizio

Jezuz, Jezuz !

C'houi hag ho peus laket da adsevel a varo da veo, merc'h Jai-rus ha Lazar, ha mab intanvez Naïm ;

Deskit d'in ar gerioù a zihun eur bobl

Hag ez in, kannad a fizians, d'o adlavaret war va Breizig kousket...

Y.-B. CALLOC'H,

Barz Bleimor, 1888-1916

Gwenediz a c'hello rei ar pennad-man dres evel m'eo bet skrivet el levr brudet « Ar en Deulin » a gaver da brena evid 18 lur e ti an Ao. Loeiz Herriou, Rener « Dihunamb », Kerneue Sant-Caradec, Henbont (Morbihan), C. C. 241.28 Nantes.

Setu aman ster ar gerioù n'int ket anavezet mat gant an holl :

En enderv-man ; an enderv eo ar pennad deiz a ya eus kreisteiz da beder eur. — Da chouka : da azezan. — Ar run, pe ar roz : eun uhelenn vihan. — Diouganer : profet. — E kellide : e tiouane. — Mougeo : e gwenedeg : reuann, da lavaret eo eun aod vihan. — An tonn : ar c'houmm. — Ar baganiez kempredel : ar baganiez a en en led a-nevez, war an douar, en hevelep pred, da lavaret eo en hevelep amzer ganeomp. — Arall : all ; ar gwir ger keltiek eo, arall, miret e kemraeg hag e gwenedeg. — Azeulerez : adorasion. — Ar re valc'h : ar re lorc'hus. — Ar goanag : an esperans. — Klod : sked, gloar. — Kevrinus : kuzet, misterius. — Ar groaziadeg : brezel ar groaz. — Argadenn : stourmad. — An hano-se a zigeizer : an hano-se a zistager.



Yec'hed ar Vugale

ar "Sirop FERET"

a-eneb an Doken

Graet gant louzaouennoù hag a gaver er mor, ar sirop-man a ro nerz hag a yac'ha ar gwad. Ouspenn m'en deus eur vliaz eus ar re wella, louzou all ebet ne ro kement a nerz d'ar vugale hag hen.

« Ramplasi a c'hell ervat an emulsionou, an eol-moru, ar sirop Portal, ar sirop Raifort iodé, hag all... » Ar vertuz en deus da yac'haat ar gwad, ouspenn ar vertuz da zigas an nerz d'an izili, a zo penn-abeg ma n'her roer morse en aner d'ar vugale taget gant an doken, an trousklennou leaz, ar werbl, an doureier fall, droug-ar-roue, hag ar zempladurez a deu war-lerc'h ar ruzel hag an dreo, etc.

En vente dans toutes les pharmacies.

Dépôt principal : GRANDE PHARMACIE DU PROGRES, 2, rue de Paris (au-dessus de l'Octroi), BREST.

Klenved ar c'henou hag an dent

L. LAPIQUONNE SUCCESSEUR DE L. JEZÉQUEL

Tenner dent

Loreet gant skol-vedesinerez Paris

A denn an dent bep poan hag a laka dent nevez, war aour ha war gaoutchouk, hervez ar skouerion diveza Gwarantisa a ra e labour

RESEO A RA :

Bep Lun, e LESNEVEN, Hôtel Le Roux, ha bep Sadorn, e BRASPARTS hag e FAOU. — Ar c'habinet a gonsultationou a zo digor e Brest, 4, passage Saint Martin, aboue eur beteg kreisteiz, ha da 2 eur beteg 6 eur. Téléphone 0-16



Eun hano hepken

Ar gwella marc'hadour lunedou a zo e MONTROULEZ!...

LUNEDOU a bep seurd Eun dibab eus an traou
evit an holl gwella evit ar-re vouzar



Photos - Appareils - Plaques - Pellicules
(de toutes marques)

Ti POITEL — Ti glas — Ti a fizians

War blasenn Thiers
MONTROULEZ



Ti koz L'OLLIEROU

L'HOSTIS & JORDE, Successeurs

18, 27, rue Louis-Pasteur, 18, 27. — BREST

....Pa ho pezo eun dra bennak da brena, dalc'hit sonj
eo en HON TI eo e kavoc'h ato ar muia da joaz hag an
dessiniou nevesa e mouchouerou ha tavancherou brodet.

SEIZ, MEZER, HA DANVEZ A BEP SEURT

*Dioc'h ar galite an ti-man a verz gwelloc'h-marc'had
eget neus forz pehini all.*

Eun eskompt a UGENT REAL DRE GANT a vez roët
e marc'hadourez, ha DEK DRE GANT d'ar familhou ni-
vez ar diskouez o c'hartenn.